

Wilsrechten

In dit artikel willen wij inzicht geven in de problematiek van wilsrechten. Dit artikel heeft niet de bedoeling volledig te zijn, maar om inzicht te geven in deze complexe materie.

Inleiding

De wilsrechten zijn opgenomen in het erfrecht om kinderen het uitzicht op goederen uit de nalatenschap van hun ouders niet geheel te ontnemen. Er kunnen zich namelijk situaties voordoen waarin het uitzicht op goederen teniet kan gaan. Zo'n situatie kan ontstaan als de langstlevende ouder gaat hertrouwen of een geregistreerd partnerschap aangaat.

De uitoefening van wilsrechten hangt af van de wil van één van de betrokken partijen, in casu de kinderen. In deze situaties krijgen de kinderen de keuze of ze al dan niet van het wilsrecht gebruik willen maken. Door uitoefening van een wilsrecht, wordt de waarde van de vordering van het betreffende kind verminderd met de waarde van het gekozen goed. Het uitoefenen van een wilsrecht brengt met zich mee dat het voor een stiefouder moeilijker wordt goederen te vervreemden uit de nalatenschappen van hun ouders en de opbrengst op te maken. Hierdoor zou de vordering van het kind niet meer verhaald kunnen worden.

Er zijn twee soorten wilsrechten, met beide twee momenten waarop het betreffende wilsrecht kan worden uitgeoefend.

- wilsrechten met betrekking tot het blooteigendom. De langstlevende ouder of stiefouder kan gebruik maken van de mogelijkheid om zich het vruchtgebruik voor te behouden op de overgedragen goederen art. 19 en 21.
- wilsrechten inzake het voleigendom. Hierbij gaat het volle eigendom over naar de kinderen art. 20 en 22.

Van wilsrechten is alleen sprake wanneer de wettelijke verdeling van toepassing is.

De regeling met betrekking tot de wilsrechten is een regelend recht. Het is niet zo dat men de wilsrechten moet accepteren als de wettelijke verdeling van toepassing is. Men kan door middel van een testament de wilsrechten uitsluiten zie [art. 25 lid 6](#).

1. Blooteigendomswilsrechten

Wanneer van het blooteigendomswilsrecht gebruik wordt gemaakt krijgen de kinderen het blooteigendom van de goederen en de langstlevende echtgenoot behoudt het vruchtgebruik. Deze rechten betreffen de nalatenschap van de eerst overleden ouder. Er zijn twee tijdstippen waarop hiervan gebruik kan worden gemaakt:

- bij het in ondertrouw gaan van de langstlevende echtgenoot.
- bij het overlijden van de hertrouwde langstlevende echtgenoot.

a. Ondertrouw langstlevende echtgenoot (eerste wilsrecht) [art. 19.](#)

De eerste situatie waarin het wilsrecht voor een kind ontstaat is wanneer de langstlevende echtgenoot aangifte van een voorgenomen huwelijk heeft gedaan.

Hierbij is niet van belang of het huwelijk ook daadwerkelijk tot stand komt. Dit geldt ook indien er sprake is van een geregistreerd partnerschap. Bij het aangaan van een andere vorm van samenleving is het wilsrecht niet van toepassing.

Het betreft hier de nalatenschap van de eerst overleden ouder.

Anton† ————— Bets ————— Cor
                  David en Elske

Anton = overleden echtgenoot

Bets = langstlevende echtgenoot

Cor = toekomstige echtgenoot of geregistreerd partner.

David en Elske = kinderen van Anton en Bets

In deze situatie zal bij overlijden van Bets de toekomstige echtgenoot Cor krachtens erfrecht de goederen erven van de langstlevende echtgenoot Bets. David en Elske zijn geen wettige erfgenamen van Cor. Door dit wilsrecht krijgen David en Elske bij het in ondertrouw gaan van Bets en Cor, het recht zich het blooteigendom van bepaalde goederen uit de nalatenschap van de eerst overleden Anton op te eisen. Bets krijgt het vruchtgebruik over deze goederen. Bij overlijden van Bets verkrijgen David en Elske het volle eigendom van de goederen.

b. Overlijden hertrouwe langstlevende echtgenoot (derde wilsrecht) [art. 21](#)

Het derde wilsrecht ontstaat wanneer een echtgenoot is hertrouwd (na echtscheiding of overlijden) en vervolgens overlijdt vóór de stiefouder.

Het betreft hier de nalatenschap van de laatst overleden ouder.

Anton †..... Bets † ————— Cor
                  David en Elske

Op dit moment ontstaat een blooteigendomswilsrecht met betrekking tot de goederen van de eigen ouder Bets. De stiefouder Cor krijgt het recht van vruchtgebruik, tenzij stiefouder Cor van het vruchtgebruik afziet.

Het derde wilsrecht heeft met het eerste wilsrecht gemeen dat de langstlevende echtgenoot een wilsrecht tegen hem moet laten gelden.

2. Voleigendomswilsrechten

Wanneer van het voleigendomswilsrecht gebruik wordt gemaakt, kunnen kinderen het voleigendom van de goederen over laten dragen. Er zijn twee situaties:

- als de langstlevende echtgenoot is hertrouwd en overlijdt vervolgens eerder dan de nieuwe echtgenoot

- wanneer de nieuwe echtgenoot – stiefouder – overlijdt, nadat de langstlevende echtgenoot reeds was overleden.

a. Overlijden langstlevende echtgenoot vóór stiefouder (tweede wilsrecht) [art. 20.](#)

De tweede situatie ontstaat wanneer de langstlevende echtgenoot is hertrouwd en vervolgens overlijdt vóór de stiefouder Cor. Dit tweede wilsrecht is alleen van toepassing als het eerste wilsrecht niet is uitgeoefend.

In deze situatie bestaat de kans dat goederen uit de nalatenschap van de eerst overleden Anton bij de stiefouder Cor terechtkomen.

Anton †————— Bets †————— Cor
 David en Elske

Volgens het erfrecht gaan de goederen uit de nalatenschap van Bets naar de langstlevende echtgenoot, in dit geval stiefouder Cor. Op grond van het erfrecht zijn David en Elske, geen kinderen van Cor, en dus geen wettelijke erfgenamen. Als niet eerder gebruik is gemaakt van het eerste wilsrecht inzake het blooteigendom, kunnen David en Elske het voleigendom eisen van de goederen uit de nalatenschap van de eerst overleden ouder Anton.

De stiefouder Cor is verplicht op het verzoek van David en Elske, goederen over te dragen. De waarde van de over te dragen goederen bedraagt ten hoogste de geldvordering vermeerderd met een verhoging (rente).

Indien de nalatenschap van de langstlevende echtgenoot – Bets – niet volgens de wettelijke verdeling wordt verdeeld, dan rust de verplichting tot overdracht van de goederen op de erfgenaam of de erfgenamen van de ouder. Bijvoorbeeld in het geval dat ouder Bets de stiefouder Cor tot enig erfgenaam heeft benoemd, dan rust de verplichting om de goederen over te dragen, in deze situatie op stiefouder Cor.

Is op de nalatenschap van ouder Bets de wettelijke verdeling van toepassing, dan ontstaat niet alleen dit tweede wilsrecht, maar ook een derde wilsrecht (zie onder 1.b) met betrekking tot de nalatenschap van de laatst overleden ouder Bets.

b. Overlijden stiefouder na overlijden langstlevende ouder (vierde wilsrecht) [art. 22.](#)

De tweede situatie waarin kinderen het volle eigendom van goederen kunnen eisen doet zich voor als de stiefouder van de kinderen overlijdt, nadat hun eigen ouder reeds was overleden. Het betreft hier de nalatenschap van de laatst overleden ouder.

Dit vierde wilsrecht is alleen van toepassing als het derde wilsrecht niet is uitgeoefend.

Anton †————— Bets †————— Cor †
 David en Elske

David en Elske kunnen niet zonder testamentaire makingen erven van stiefouder Cor. Door het overlijden van Cor, kunnen David en Elske nu die goederen uit zijn nalatenschap eisen, die voorheen aan hun eigen ouder Bets toe behoorden.

De erfgenamen van stiefouder Cor zijn verplicht op het verzoek van David en Elske goederen over te dragen. De waarde van de over te dragen goederen bedraagt ten hoogste de geldvordering vermeerderd met een verhoging (rente).

3. Bepalingen vruchtgebruik

De bepalingen, waaraan het vruchtgebruik moet voldoen, zijn opgenomen in artikel 23 BW 4, zie link https://wetten.overheid.nl/BWBR0002761/2018-09-19#Boek4_Titeldeel3_Afdeling1_Artikel23

Het vruchtgebruik van wilsrechten moet gevestigd worden op grond van de verwijzing naar titel 8 van Boek 3. Enerzijds is er sprake van meer vrijheid voor de vruchtgebruiker en anderzijds worden zijn bevoegdheden beperkter in vergelijking met de regeling in Boek 3.

Waardestijgingen of waardedalingen van de met vruchtgebruik belaste goederen komen ten voordele of ten nadele van het kind.

De echtgenoot en de kinderen kunnen ten aanzien van het vruchtgebruik nadere regelingen treffen. Indien beide partijen niet tot overeenstemming komen dan beslist de kantonrechter.

4. Object wilsrechten

In artikel 24 zijn nadere bepalingen opgenomen inzake het object van de wilsrechten, met andere woorden op welke goederen heeft de overdracht betrekking en wat zijn de nadere regels bij zaakvervangng. Zie link https://wetten.overheid.nl/BWBR0002761/2018-09-19#Boek4_Titeldeel3_Afdeling1_Artikel24

De meerderheid van de echtparen is gehuwd in algehele gemeenschap van goederen. Door het overlijden van de eerste echtgenoot is de huwelijksgemeenschap wel ontbonden maar nog niet verdeeld. Wanneer de wettelijke verdeling wordt toegepast is een verdeling van de huwelijksgemeenschap niet meer mogelijk, immers alle activa komen in één hand. Het is dus onduidelijk in deze situaties welke goederen tot de nalatenschap van de eerst overledene behoren indien gebruik gemaakt wordt van een wilsrecht. De wetgever heeft in lid 1 van artikel 24 bepaald dat een wilsrecht uitgeoefend kan worden op alle goederen van de ontbonden gemeenschap.

Indien de langstlevende ouder weer gaat hertrouwen in algehele gemeenschap van goederen zou dit uitgangspunt van de wetgever met zich meebrengen dat ook de goederen van de stiefouder in de gemeenschap vallen en ook aan de uitoefening van een wilsrecht onderworpen kunnen worden. Goederen die afkomstig zijn van de stiefouder zijn slechts beschermd tegen het derde wilsrecht (artikel 21) en het vierde wilsrecht (artikel 22).

Wanneer de langstlevende echtgenoot gaat hertrouwen dan dient zijn toekomstige partner er zich ervan bewust te zijn, dat wanneer hij in algehele gemeenschap gaat trouwen, dat goederen die van zijn kant in de gemeenschap zijn gebracht ook onderhevig zijn aan de uitoefening van het tweede wilsrecht (artikel 20). Op het tweede wilsrecht kan de stiefouder echter geen vruchtgebruik voorbehouden.

Een regeling betreffende zaakvervangings is opgenomen in [art. 24 lid 2](#). De regeling kent zaakvervangings wanneer de prijs van het nieuwe goed voor minder dan de helft afkomstig is van de betrokken echtgenoot uit privé, valt het nieuwe goed niet onder de zaakvervangings. Lid 3 bepaalt dat: “een goed dat behoort tot het vermogen van degene die tot overdracht is verplicht of tot de huwelijksgemeenschap waarin deze is gehuwd, wordt vermoed deel te hebben uitgemaakt van de in lid 1, eerste zin, bedoelde nalatenschap of ontbonden huwelijksgemeenschap of voor zodanig goed in de plaats te zijn gekomen”. Dit betekent voor de stiefouder ingeval van de uitoefening van het derde wilsrecht (art.21) en het vierde wilsrecht (art.22) dat hij zal moeten bewijzen dat goederen van zijn kant in de gemeenschap zijn ingebracht.

5. Uitoefening wilsrechten [art. 25](#)

Indien een goed wordt overdragen aan een kind wordt de waarde vastgesteld op het tijdstip van de overdracht. Deze waarde wordt in de eerste plaats in mindering gebracht op de hoofdsom en vervolgens op de eventuele verhoging. Voor de toepassing van de blote eigendoms wilsrechten, wordt de waarde van de goederen vastgesteld zonder dat daarbij rekening wordt gehouden met het vruchtgebruik.

Verder wordt in dit artikel beschreven aan welke voorwaarden moet worden gedaan als een kind gebruik wil maken van zijn wilsrecht en de voorwaarden tot overdracht van de goederen.

Omdat een wilsrecht geen hoogstpersoonlijk recht is kan het door een (wettelijke) vertegenwoordiger worden uitgeoefend. Dit staat [in art. 26](#) Bijvoorbeeld;

- Als een kind meerderjarig is maar het vrije beheer over zijn vermogen niet heeft.
- Wanneer het een minderjarig kind betreft.